

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи
за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування»

на тему:

«Облік довгострокової дебіторської заборгованості підприємства та її
оподаткування»

Виконав: студентка 4 курсу, групи ОП-20

Красько Є.Ю.
ПІБ

/ /
підпис

Керівник

Адамовська В.С.
ПІБ

/ /
підпис

Нормоконтролер

Шепелюк В.А.
ПІБ

/ /
підпис

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент Адамовська В.С. / /

Кривий Ріг – 2024 р.

Криворізький національний університет
 Факультет економіки та управління бізнесом
 Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування
 Другий (магістерський) рівень
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ООПУА
 к.е.н., доцент Адамівська В.С.

« 22 » 02 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу студенту

Красько Єлизавета Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік наявності та руху довгострокової дебіторської заборгованості підприємства та її оподаткування

керівник роботи Адамівська В.С., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом по КНУ від «22» лютого 2024 року № 172 с

2. Строк подання студентом роботи 17.06.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи Інформаційну базу склали нормативно-правові акти, пов'язані з обліком і оподаткуванням довгострокової дебіторської заборгованості, а також наукові напрацювання учених в зазначені сфері

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»

5. Перелік графічного матеріалу рисунки, таблиці

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Шепелюк Віра Анатоліївна, рецензент-консультант	10.04.2024	28.04.2024
Розділ 2	Шепелюк Віра Анатоліївна, рецензент-консультант	27.04.2024	24.05.2024

7. Календарний план:

№ з/п	Етапи роботи	Термін виконання	Позначка про виконання
1	Співбесіда зі здобувачем вищої освіти за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	22.02.2024	виконано
2	Збір матеріалів до кваліфікаційної (магістерської) роботи	22.02.24-12.03.24	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної (магістерської) роботи	12.03.24-10.04.24	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його керівнику	10.04.24-26.04.24	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його керівнику	27.04.24-24.05.24	виконано
6	Підготовка вступної частини	25.05.2024	виконано
7	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	26.05.2024	виконано
8	Отримання відгуку керівника	01.06.2024	виконано
9	Попередній захист роботи	07.06.2024	виконано
10	Захист роботи в ЕК	19.06.2024	

Дата видачі завдання «22» лютого 2024 р.

Студент

(підпис)

Красько Є.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

к.е.н., доцент Адамівська В.С.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

	стор.
ЗАВДАННЯ НА РОБОТУ	2
РЕФЕРАТ	5
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	6
ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Критичний аналіз підходів до визначення обліку довгострокової дебіторської заборгованості підприємства та її оподаткування	9
1.2 Огляд нормативно-правових документів, що регламентують порядок обліку довгострокової дебіторської заборгованості підприємства та її оподаткування	16
2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»	23
2.1 Аналіз діяльності та облікової політики на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»	23
2.2 Бухгалтерський облік наявності і руху довгострокової дебіторської заборгованості на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»	36
2.3. Проблемні аспекти обліку та оподаткування довгострокової дебіторської заборгованості на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» та можливі шляхи їх вирішення	43
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	56

Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та
адміністрування

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу на тему:
Облік довгострокової дебіторської заборгованості
підприємства та її оподаткування

ВР: 75 сторінок, ? таблиць, ? рисунків, 21 джерел, 10 додатків.

Мета: обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та управління дебіторською заборгованістю, розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Об'єкт дослідження: процеси, що забезпечують ефективність системи обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві.

Предмет дослідження: методика організації обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН».

Методи дослідження: методи статистичного аналізу, логічного узагальнення, угруповання та систематизація досліджуваної інформації.

Результати дослідження: досягнуто теоретичного узагальнення та вирішення науково-практичного завдання щодо визначення організації та методики обліку, аналізу і аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН».

Ключові слова: облік дебіторської заборгованості, оподаткування, фінансова звітність, аналіз діяльності підприємства, нормативно-правові документи, аналіз ризиків, баланс підприємства, резерви на погашення.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

1. БДЗ – безнадійна дебіторська заборгованість;
2. ДЗ – дебіторська заборгованість
3. ДДЗ - довгострокова дебіторська заборгованість
4. ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;
5. ПрАТ - приватне акціонерне товариство;
6. грн. – гривні;
7. див. – дивіться;
8. дод. – додаток;
9. ЗУ – Закон України;
10. БМ – будівельні матеріали;
11. КМУ – Кабінет Міністрів України;
12. млн. – мільйон;
13. п. – пункт;
14. п.п. – підпункт;
15. ПКУ – Податковий кодекс України;
16. П(С)БО – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
17. рис. – рисунок;
18. табл. – таблиця.
19. РСБ – резерв сумнівних боргів
20. ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність
21. ЧДРП - Чистий дохід від реалізації продукції
22. СРП - Собівартість реалізованої продукції
23. ФРОД - Фінансовий результат від операційної діяльності
24. ФРДО - Фінансовий результат до оподаткування

У сучасному та глобалізованому технологічному середовищі ефективно управління фінансами стало однією з найважливіших складових успіху компанії. Одним із ключових елементів фінансового менеджменту є облік та оподаткування довгострокової дебіторської заборгованості.

У процесі звичайної господарської діяльності кожне підприємство вступає у відносини з іншими суб'єктами господарювання, що призводить до здійснення різних комерційних операцій. Ці операції у результаті власної діяльності створюють ДЗ, яка має важливе значення для фінансової стабільності будь-якого підприємства. Важливість даної теми у моїй бакалаврській роботі полягає в тому, ДДЗП не тільки вказує на рівень загальної заборгованості на підприємстві, але й впливає на загальну діяльність компанії. Незважаючи на це, ДЗП не завжди приділяється необхідна увага при її аналізі, що може мати негативні наслідки - наприклад такі, як швидке зростання ДДЗП або неповернення боргів та втрата власного капіталу.

Нинішні умови для ведення бізнесу ставлять перед нами низку важливих облікових завдань, серед них які - класифікація та відображення ДДЗП у бухгалтерському обліку, розмежування між простроченою та безнадійною дебіторською заборгованістю та її рефінансування, а також аналіз заборгованості та автоматизація взаєморозрахунків. Потреба в теоретичному обґрунтуванні та практичних рекомендаціях стосовно обліку заборгованості визначила вибір моєї теми дипломної (бакалаврської) роботи та її актуальність.

У крозвинутих країнах існує система факторингу, де підприємства можуть конвертувати ДЗ в гроші під заставу вимог боргу, не чекаючи на своєчасне внесення платежів покупцями. Цей механізм дозволяє їм не чекати на оплату від покупців. На жаль, в Україні факторинг не поширений, що призводить до проблеми несвоєчасних платежів. Дослідження даної теми є актуальним, адже воно може допомогти оптимізувати систему розрахунків, вирішити системні економічні проблеми України та адаптувати бухгалтерський облік до сучасних ринкових умов.

Ця робота має на меті обґрунтувати теоретичні засади та запропонувати практичні рекомендації щодо покращення обліку та управління ДЗ, зосереджуючись на вдосконаленні методів обліку та контролю ДДЗ.

Згідно з поставленою метою до написання роботи було утверджено такі завдання:

- розкрити поняття про те, що таке ДЗ та ДДЗ;
- пояснити практичні та теоретичні аспекти теми обліку ДЗ та її оподаткування;
- розглянути практичний аспект ДДЗП на прикладі ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» та її оподаткування;
- провести аналіз обліку ДДЗ на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»;
- надати власні рекомендації щодо покращення системи обліку та оподаткування ДДЗ на досліджуваному підприємстві, беручи до уваги світовий та вітчизняний досвіди за досліджуваною темою.

Об'єктом дослідження є процеси, що забезпечують ефективність системи обліку та контролю ДДЗ на підприємстві.

Предметом дослідження є методика організації обліку, контролю та аналізу ДДЗ на підприємстві ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН».

Джерелами, використаними для написання дипломної (бакалаврської) роботи виступають нормативно-правові джерела згідно з чинним законодавством України, економічна література, нормативно-правові документи досліджуваного підприємства ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» тощо.

Практичну частину дипломної (бакалаврської) роботи підготовано на основі нормативних документів, реєстрів аналітичного та синтетичного обліку, фінансової звітності, а також іншої документації, що стосується діяльності підприємства ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН».

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Критичний аналіз підходів до визначення обліку довгострокової дебіторської заборгованості підприємства та її оподаткування

У процесі своєї діяльності будь-яке підприємство здійснює платежі постачальникам, підрядникам, покупцям, підзвітним особам, бюджетам, дебіторам та кредиторам. ДДЗП є важливою складовою цих платежів, оскільки вона суттєво впливає на фінансову стабільність компанії і є одним з ключових показників, що відображають її фінансовий стан. В умовах розвитку ринкових відносин важко обійтися без точних даних, які забезпечуються системою бухгалтерського обліку та аналізом грошово-фінансової діяльності.

Потреби в управлінні ДЗ визначаються як на макрорівні, так і на рівні підприємства. Хоча у світовій практиці існують зразкові моделі розвитку цього напрямку, дослідження щодо розвитку цього напрямку в нашій країні вивчені недостатньо комплексно. Вдале управління процесами, пов'язаними з обліком ДЗ на підприємстві виступає гарантом розвитку, прибутку та покращення економічного стану підприємства, що робить його більш незалежним до зовнішніх фін. ризиків.

П(С)БО 10 дає такі визначення термінам «ДЗ» та «дебітори»:

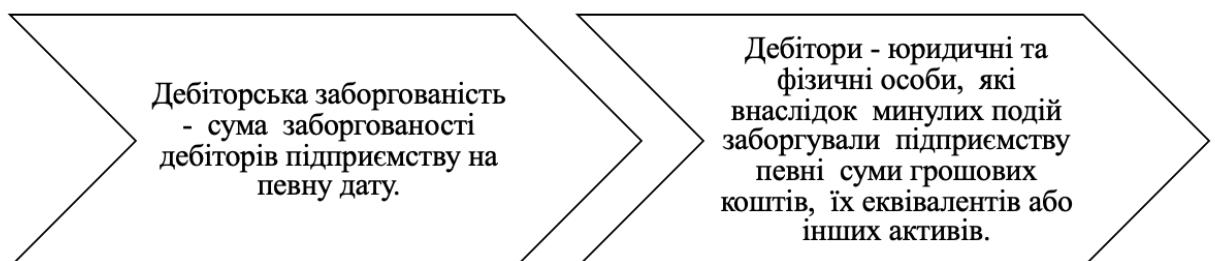

Рис. 1.1 – Визначення ДЗ та дебіторів [1]

Визначення інших економічних науковців щодо термінів ДЗП показано на табл. 1.1

Табл. 1.1 - Визначення інших економічних науковців щодо термінів ДЗ

Поняття	Визначення	Автор/Джерело
1	2	3
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплати іншої сторони.	Голов С.Ф.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Сума боргів, які винні підприємству юридичні та фізичні особи та які виникли у результаті господарських взаємовідносин з ними.	Стоун Д., Хітчинг К.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Сума боргів, що призначаються підприємству, фірмі, компанії зі сторони інших підприємств, фірм, компаній, а також громадянам, які є боржниками даного підприємства, дебіторами.	Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Е.Б.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства.	Лищенко О.Г.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Безвідсоткова позика контрагентам.	Момот Т.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Форма відстрочки платежу – відкритий кредит, угода, яка передбачає виконання послуг замовником або реалізації продукції покупцю з відстрочкою оплати за них.	Крайник О.П., Клепікова З.В.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами, була у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив.	Белозерцев В.
<i>Дебіторська заборгованість</i>	Складова оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг.	Кірейцев Г.Г.

джерело: сформовано за допомогою джерел 1,2,3,4,5,6,7,8.

ДЗ значно впливає на фін.стан підприємства та є одним із ключових показників фінансової діяльності. ДЗ виникає між контрагентами у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань та здійсненням розрахункових операцій. Враховуючи критичну важливість управління ДЗП для фінансової стабільності суб'єкта господарювання, необхідно детально дослідити її сутність та

класифікацію. Оскільки ДЗ зростає зі збільшенням обсягів продажів, важливо ретельно проаналізувати діяльність компанії та причини цього зростання. В рамках здійснення фінансово-господарської діяльності підприємство постійно потребує здійснення розрахунків з контрагентами, бюджетом та податковими органами. Реалізація готової продукції, як правило, не передбачає негайного отримання оплати, що призводить до кредитування покупця. Відповідно, з моменту відвантаження продукції до надходження коштів на рахунок підприємства, ці кошти знаходяться у формі ДЗ.

Загалом, у світі існує два основні стандарти БО для відображення фінансової діяльності, які називаються GAAP [11]. (Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку) та МСФЗ [12]. (Міжнародні стандарти фінансової звітності). Крім того, більшість країн також мають різні національні системи бухгалтерського обліку, але сьогодні політики віддають перевагу міжнародним стандартам БО. Приклад зарубіжних країн показує, що існують певні відмінності у порівнянні з нашим національним обліком ДЗ. Перш за все, у нас є обов'язкова форма балансу, якої ми повинні дотримуватися. Крім того, в зарубіжних країнах поширена система дисконтування, яка, з одного боку, допомагає компаніям управляти ДЗ, однак існування такої системи має певні нюанси. Хоча в багатьох країнах існують власні методи організації та контролю ДЗ, вони не є однаковими: у багатьох країнах існують власні методи організації та контролю ДЗП та її оподаткування.

Загальна класифікація щодо ДЗ відображена на табл.1.2 та рис 1.1

Табл. 1.2 – загальна класифікація щодо видів ДЗП

Види дебіторської заборгованості та їх визначення	
Поточна	Довгострокова
Сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.	Сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Рис 1.2 - Загальна класифікація щодо видів ДЗП [2]

Автори зазначають, що в період очікування оплати за відвантажену продукцію кошти підприємства «заморожені» у ДЗ [14].

Етапи, які пояснюють принципи роботи ДЗ, вказано на рис 1.2.

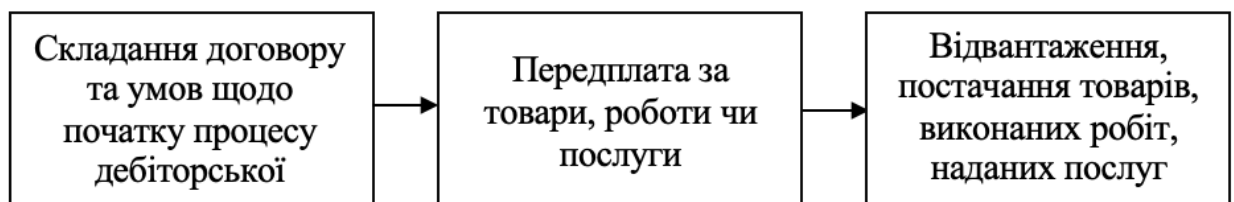

Рис 1.3 - Алгоритм виникнення ДЗ при реалізації товарів, робіт, послуг

Дослідження розрахунків підприємств фокусується на факторах, що впливають на формування ДЗ. Облік не відображає очікувані та фактичні строки погашення зобов'язань. Залежно від фактичного строку погашення слід

розрізняти термінову, прострочену та відстрочену ДЗ, яка повинна відслідковуватися в обліку витрат. Розмір заборгованості від контрагентів залежить від політики підприємства, ринкових умов та макроекономічної ситуації. Саме тому А.А. Мазаракі зазначає, що «...надання відкладених послуг клієнтам компанії є активним інструментом збутової політики компанії, спрямованої на збільшення обсягів продажів»[15].

У бухгалтерському обліку важливо класифікувати борги за термінами погашення. На жаль, у сучасному бухгалтерському обліку строки погашення боргу відображають очікувані строки погашення боргу, а фактичні строки погашення не відображаються в БО. Саме тому С.Л. Береза пропонує поділяти дебіторську заборгованість на три категорії: термінову, прострочену та відстрочену, яка відображається на відповідних аналітичних рахунках, де відстежується тривалість виконання договірних зобов'язань[16].

Методика аналізу ДЗ складається з декількох етапів. З самого початку аналізу необхідно визначити предмет дослідження, поставити мету аналізу та підготувати базу для аналізу. Наступним етапом є підготовчий етап, під час якого збираються докази, факти та дані для аналізу. Далі йде етап аналізу ДЗ, а потім завершальний етап - отримання результатів аналізу. Джерелом інформації для такого контролю є переважно договори з контрагентами, первинні документи (рахунки-фактури, податкові накладні, акти виконаних робіт, банківські виписки, авансові звіти, фінансова звітність підприємства тощо) [17].

Для узагальнення всієї отриманої інформації, пов'язаної з аудитом ДЗ, складаються спеціальний план і програма аудиту, в яких описуються всі ключові важливі моменти, виявлені в процесі аудиторської перевірки. Під час перевірки аудитори складають перелік електронних таблиць, до яких вноситься вся інформація, яка стосується безпосередньо ДЗП та її оподаткування. Саме тому якісний аналіз та своєчасний контроль є невід'ємними складовими процесу управління ДЗ і забезпечують умови для безперебійної роботи підприємства.

Підходи, показані в наукових дослідженнях експертів [18] спрямовані на вдосконалення обліку комерційних операцій з дебіторською заборгованістю,

включаючи використання факторингу як форми рефінансування дебіторської заборгованості, але незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних та сучасних науковців, все ще існує потреба у вивченні теоретичних аспектів та методологічних підходів до врахування різних аспектів розрахунків ДЗ.

Для управління обсягом ДЗП існують різні способи її погашення, а саме: рефінансування, форфейтинг та факторинг. На думку західних економістів, найефективнішими формами рефінансування дебіторської заборгованості є факторинг та форфейтинг.

Факторинг - це беззаставне фінансування, яке допомагає запобігти виникненню фінансового дефіциту. Ця послуга дає можливість залучити кошти від третіх осіб для поповнення обігових коштів.

Термін походить від англійського слова «factor». По суті, це продаж боргових цінних паперів. Сторонній агент купує борг за ціною, трохи нижчою за його номінальну вартість. Підприємець отримує необхідний оборотний капітал, а посередник отримує прибуток після погашення боргу завдяки різниці між фактичною та сплаченою ціною.

Функції факторингу полягають у тому, щоб відновити оборотний капітал компанії з мінімальними фінансовими втратами та зусиллями.

Для пошуку оптимальних шляхів управління ДЗ, зокрема її рефінансування, доцільно обрати факторинг. Факторингові операції дозволять вам розширити клієнтську базу та налагодити стабільні відносини з покупцями, які зможуть купувати товари з відстрочкою платежу. Стаття 1077 ЦКУ України встановлює правові засади факторингу, де одна сторона за винагородою надає або зобов'язується надати кошти іншій стороні, а клієнт передає або зобов'язується передати фактору право вимоги на оплату з третьої особи. [19]

Факторингові послуги, відповідно до законодавчих норм, можуть надавати банки та інші фінансові установи, які пройшли ліцензування. Дослідження наукових праць Н. Опешко, С. Волосович, Т. С. Каракой, В. К. Макарович [20], [21], [22], [23] дозволило виявити та окремо виділити переваги та недоліки факторингу як окремої форми рефінансування ДЗ, що вказано на табл. 1.3

Табл. 1.3 – Переваги та недоліки факторингу як форми рефінансування ДЗП [20, 21, 22, 23]

Переваги та недоліки факторингу як форми рефінансування дебіторської заборгованості	
Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> – зміцнення ділових відносин з клієнтами за рахунок пропозиції додаткової конкурентоспроможної послуги; – додаткова можливість зростання клієнтської бази за рахунок залучення кредитоспроможних клієнтів (дебіторів) для надання послуг; – збільшення ресурсної бази банку за рахунок збільшення обсягу грошових коштів, що надходять на поточні рахунки постачальників (клієнтів) в результаті збільшення обсягів їх поставок; – диверсифікація кредитного ризику між покупцями (дебіторами); – можливість отримання банком додаткових джерел доходу; – можливість отримання банком додаткових джерел доходу; – зменшення обсягів резервування за факторинговими операціями порівняно з кредитними операціями 	<ul style="list-style-type: none"> -дебітори клієнта повинні відповідати критеріям, встановленим факторинговим банком; – -необхідність надання клієнтом гарантії; – -жорсткі вимоги банку щодо документів, які надаються для продажу товарів

Впровадження факторингу як засобу рефінансування ДЗП є новим інструментом управління платоспроможністю підприємств, що потребує розробки методики відображення цих операцій на рахунках БО. З метою удосконалення методичних підходів до обліку розрахунків з дебіторами в рамках управління обсягом ДЗП розроблено методику відображення факторингових операцій в системі БО. Завдяки застосуванню запропонованої методики обліку факторингових операцій, які використовуються для рефінансування ДЗ, стає можливим:

- підвищити ефективність контролю за обсягом та термінами погашення ДЗ;
- забезпечити оперативне збирання та подання інформації про факторингові операції у внутрішній та фінансовій звітності;
- сприяти підтримці платоспроможності підприємства на належному рівні за рахунок покращення обігу коштів.

ДДЗ, як і інші види активів, підлягає оподаткуванню. В Україні, як і в багатьох інших країнах, компанії повинні враховувати такі податки, як податок на прибуток і ПДВ (податок на додану вартість).

При визначенні податку на прибуток до сплати важливо враховувати той факт, що ДДЗ включається до складу активів компанії. Дохід, пов'язаний з такою ДЗ, визнається для цілей оподаткування в тому періоді, в якому він був зароблений, незалежно від того, коли кошти були фактично отримані. Це може вплинути на оподатковуваний прибуток, навіть якщо заборгованість ще не погашена. Що стосується ПДВ, то у випадку ДД податкові зобов'язання виникають на дату першої події: відвантаження товару або отримання передоплати. Якщо ДЗ не сплачується вчасно, компанія може бути змушена коригувати свої податкові зобов'язання. Це вимагає ретельного обліку та моніторингу ДЗ на підприємстві.

1.2 Критерії визнання та оцінювання довгострокової дебіторської заборгованості згідно нормативно-правових документів, що регламентують порядок його обліку та оподаткування

Управління підприємством в основному пов'язане з наявними фінансовими, людськими та матеріальними ресурсами, а також з їх ефективним і раціональним використанням. Нормативно-правова база має значний вплив на управління ДДЗП, зокрема, регулюючи низку важливих питань, пов'язаних зі стягненням, погашенням, амортизацією, переведенням у статус безнадійної та управлінням борговими цінними паперами. Розробка облікової політики

організації повинна враховувати особливості регуляторного законодавства і в той же час відповідати інтересам управлінського персоналу, який керує організацією. Як елемент фінансової звітності суб'єкта господарювання, ДК впливає на прийняття управлінських рішень і є актуальною з огляду на зміни в ринкових відносинах між потенційними українськими та іноземними партнерами. Він допоможе виявити невідповідності та запропонувати шляхи вдосконалення положень нормативних документів з метою створення основи для обліку ДДЗ.

Скоробогатова В.В. [23] досліджує особливості обліку дебіторської заборгованості за міжнародними та національними стандартами, виділяючи певні відмінності між ними. Враховуючи зміни, що відбулися в національному законодавстві і привели стандарти бухгалтерського обліку у відповідність до міжнародних стандартів, слід зазначити, що у цій сфері залишаються численні невирішені питання. У МСФЗ 13 [24] ДЗ розглядається як фінансовий актив, а у ПСБО 10 – як сума боргу дебіторів перед компанією на певну дату.

Актив фінансового характеру визначається як сукупність фінансових ресурсів підприємства, до яких належать грошові кошти, цінні папери та боргові зобов'язання. Це дає підставу стверджувати, що за міжнародними стандартами ДЗ має ширше трактування, ніж за національними. При цьому МСФЗ не містять методики розрахунку РСБ.

Найнижчий рівень регулювання системи БО визначається обліковою політикою підприємства, яка формується відповідно до міжнародних і національних стандартів. Суб'єкт господарювання обирає методи обліку господарських операцій (наприклад, методи оцінки ДДЗ і за поточною вартістю) для задоволення потреб зацікавлених користувачів.

Закон України «Про захист прав споживачів» [25] окрім регулювання відносин між споживачами та продавцями, також охоплює питання взаємодії між покупцями та замовниками. Цей закон визначає права споживачів товарів, робіт і послуг, а також механізми їх захисту державою. Він застосовується до суб'єктів господарювання усіх форм власності.

Одним із викликів в обліку ДЗП є визначення БДЗ, який може виникнути внаслідок погіршення фінансового стану боржника. Ця проблема стає особливо гострою в поточних економічних умовах.

Аналізуючи нормативну базу з обліку ДЗ, потрібно також дослідити законодавчі документи, що регулюють грошові потоки.

До них відносяться наступні документи (рис. 1.4):

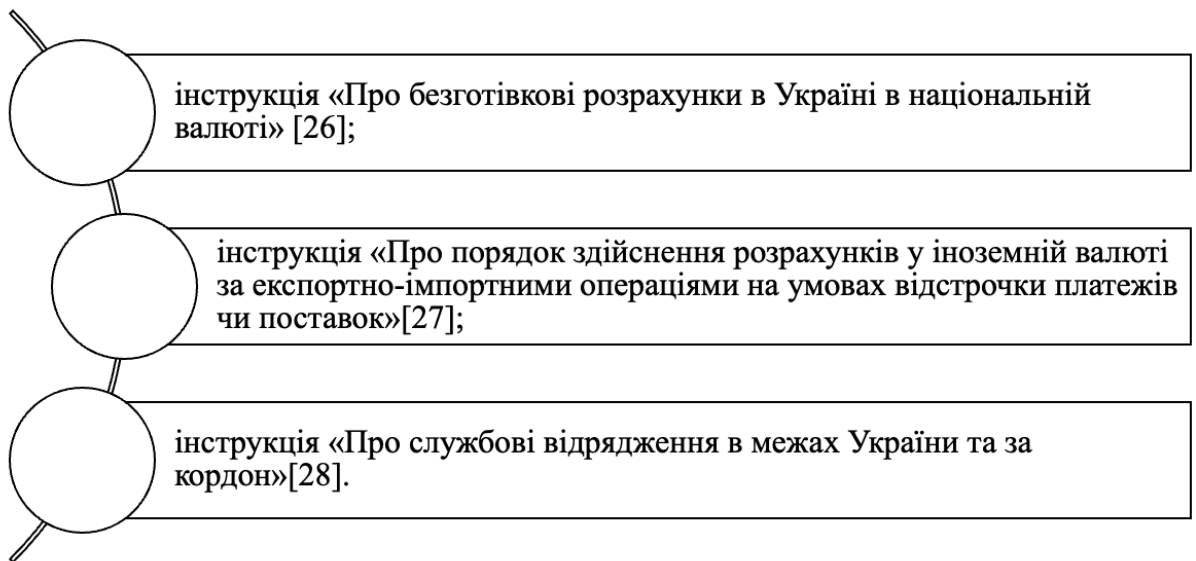

Рис. 1.4 – Нормативні документи по грошовим потокам

Прокопенко Т.Ю. та Гнатенко Є.П. у своєму дослідженні наголошують: «ЦКУ є головним джерелом правового регулювання відносин між підприємством та його клієнтами у сфері надання послуг. У ньому міститься окрема глава, що визначає загальні положення щодо договорів про надання послуг та встановлює відповідні правові норми»[29].

Здатність орієнтуватися в різних і суперечливих нормативно-правових актах допомагає забезпечити своєчасний, правильний і точний аналіз і управління ДЗП, тому необхідно знати рівні контролю і регулювання ДЗ. З цієї причини перелік нормативно-правових актів, що регулюють визнання ДЗ, представлено за такими рівнями, як показано в таблиці нижче.

Табл. 1.4 - Перелік рівнів регламентації та нормативно-правових документів, які упорядковують аналіз та облік ДЗ

Перелік рівнів регламентації та нормативно-правових документів, які упорядковують аналіз та облік ДЗ	
Класифікація рівня	Назва нормативно-правового документу
1-ий рівень	<p>ПКУ від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.07.2016, підстава 1411-19</p> <p>Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV в редакції від 11.06.2016, підстава 1021-19</p> <p>Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV, в редакції від 25.06.2016, підстава 1390-19, 1405-19</p> <p>«Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV в редакції від 25.06.2016, підстава 1405-19</p> <p>«Про захист прав споживачів»: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII в редакції від 01.01.2016, підстава 1314-18</p> <p>«Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: Закон України від 14.05.1992 № 2343-XII в редакції від 16.01.2016, підстава 848-19</p>
2-ий рівень	<p>«Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються за рахунок бюджетних коштів»: Постанова КМУ від 02.02.2011 № 98 в редакції від 15.06.2016, підстава 371- 2016-п</p> <p>«Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення»: Постанова КМУ від 29.04.1999 № 750, в редакції від 12.07.2000, підстава 1111-2000-п</p>
3-ий рівень	<p>Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: ~~затв.~~ наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 в редакції від 18.03.2014, підстава з0341-14</p> <p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: ~~затв.~~ наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 в редакції від 09.08.2013, підстава з1242-13</p> <p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: ~~затв.~~ наказом Міністерства фінансів</p>

	<p>України від 29.11.1999 № 290 в редакції від 09.08.2013, підстава з1242-13</p> <p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" : затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 в редакції від 18.03.2014, підстава з0341-14</p> <p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти": затверджено наказом Міністерства фінансів № 559 від 30.11.2001 р. в редакції від 09.08.2013, підстава з1242-13</p> <p>Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затверджено наказом Мінфіну від 24.05.95 р. № 88.</p> <p>Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 02.09.14 р. № 879</p> <p>Порядок подання фінансової звітності: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419</p>
	<p>Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»: затв. наказом Мінфіну №291 від 30.11.99 р в редакції від 24.07.2015, підстава з0789-15</p> <p>План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»: затв. наказом Мінфіну №291 від 30.11.99 р в редакції від 18.03.2014, підстава з0341-14</p> <p>Інструкція про службові відрядження у межах України та за кордон: затв. наказом Мінфіну №59 від 13.03.1998 в редакції від 11.09.2015, підстава з1010-15</p> <p>Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: затверджені Центральною спілкою споживчих товариств України від 27.07.2006</p> <p>Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. наказом Мінфіну від 28.03.2013 р. №433</p>

У договорі про надання послуг чітко окреслені дві сторони: виконавець і замовник. Виконавець зобов'язаний надати послугу замовнику, яка використовується ним у ході певної діяльності, а замовник, у свою чергу,

зобов'язаний оплатити цю послугу виконавцю. Зазвичай виконавець виконує свої зобов'язання особисто, але за умови чіткої фіксації в договорі, він може залучити до роботи й інших осіб.

Важливою особливістю цього виду договору є те, що виконавець несе відповідальність за збитки, завдані невиконанням або неналежним виконанням своїх зобов'язань, навіть якщо послуга надається безоплатно.

Всі відносини між постачальником та замовником повинні бути визначені у законі про захист прав осіб, що споживають товари/роботи/послуги.

Закон визначає такі терміни (рис. 1.5):

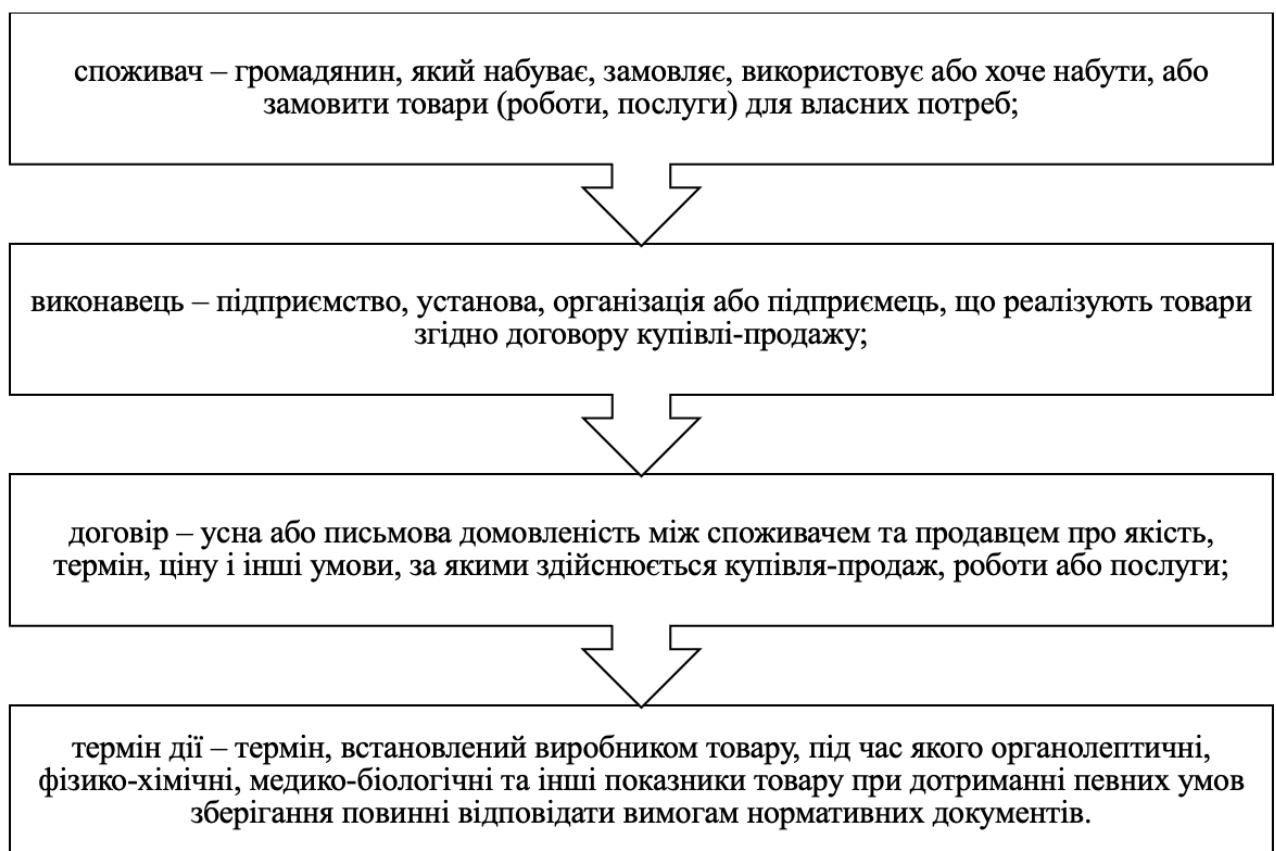

Рис. 1.5 – Основні терміни ЗУ про захист споживацьких прав

Існуючі стандарти обліку ДЗ не враховують в повній мірі специфіки цього активу. Це призводить до неоднозначної класифікації ДЗ та використання великої кількості методів її оцінки. Крім того, рекомендовані облікові записи не дають можливості накопичувати та узагальнювати інформацію про розрахунки з дебіторами на різних рівнях деталізації.

Внаслідок цього неможливо отримати достатню кількість та якість інформації про аналітичні дані для аналізу розрахунків з дебіторами. Це ускладнює комплексну оцінку заборгованості, зокрема прогнозування ймовірності позасудового врегулювання.

Для задоволення інформаційних потреб керівництва облік витрат організовано за центрами відповідальності.

Центр відповідальності - це сектор компанії, за який відповідає керуючий директор. Для того, щоб обліковувати витрати за центрами відповідальності, потрібно (рис. 1.6):

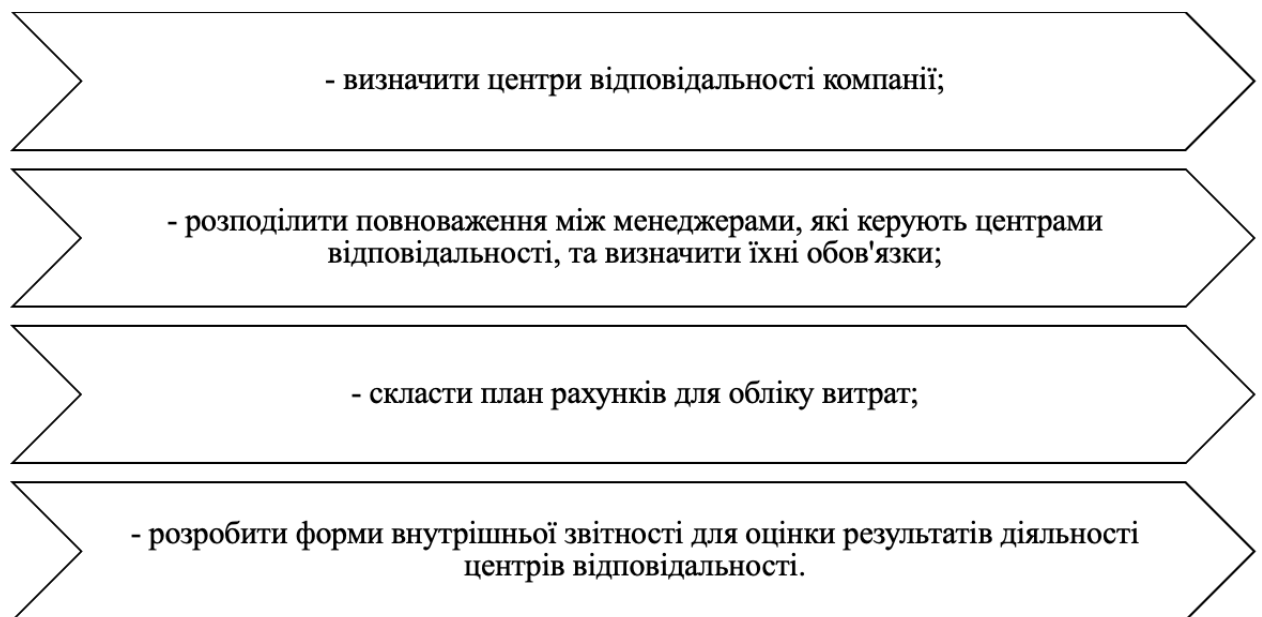

Рис. 1.6 – Алгоритм обліку витрат за центрами відповідальності

Управління значними обсягами ДЗП потребує розробки чіткої фінансової політики.

Фінансова політика – це комплекс фінансових інструментів, які, при належному застосуванні, сприяють стабільності фінансового стану підприємства.

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»

2.1 Аналіз діяльності та облікової політики ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН»

В Україні через війну та нестабільну ситуацію в економіці велика кількість українських компаній та підприємств опинилися на межі фінансової кризи. Головна проблема на сьогоднішній день є криза, що пов'язана з високим рівнем дебіторської заборгованості українських компаній. Також існує багато питань, пов'язаних з обліком дебіторської заборгованості підприємства та її оподаткування, які залишаються невирішеними. За таких обставин компаніям необхідно звернути пильну увагу на контроль розрахунків з особами-дебіторами.

Підприємство, взяте для дослідження – ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» - освітлює проблематику ДДЗ та її оподаткування у сучасних складних економічних умовах. Пропоную ознайомитись з підприємством ближче.

Повна назва підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю – «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН». Підприємство «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» було зареєстровано 15 липня 2014 року відповідно до ЦКУ, ГКУ та інших нормативно-правових актів.

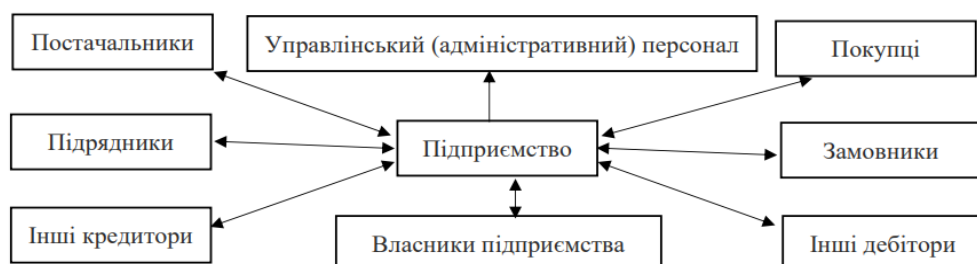

Рис 2.1 - Система відносин, яка формує сутність взаєморозрахунків

ТОВ «КРСБ»

ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» створилося з метою здійснення виробничо-господарської та іншої діяльності, для продажу товарів та послуг у сферах, які визначені предметом діяльності товариства, спрямованої на задоволення інтересів та соціальних потреб споживачів, учасників і трудового колективу за рахунок надання послуг та одержання прибутку.

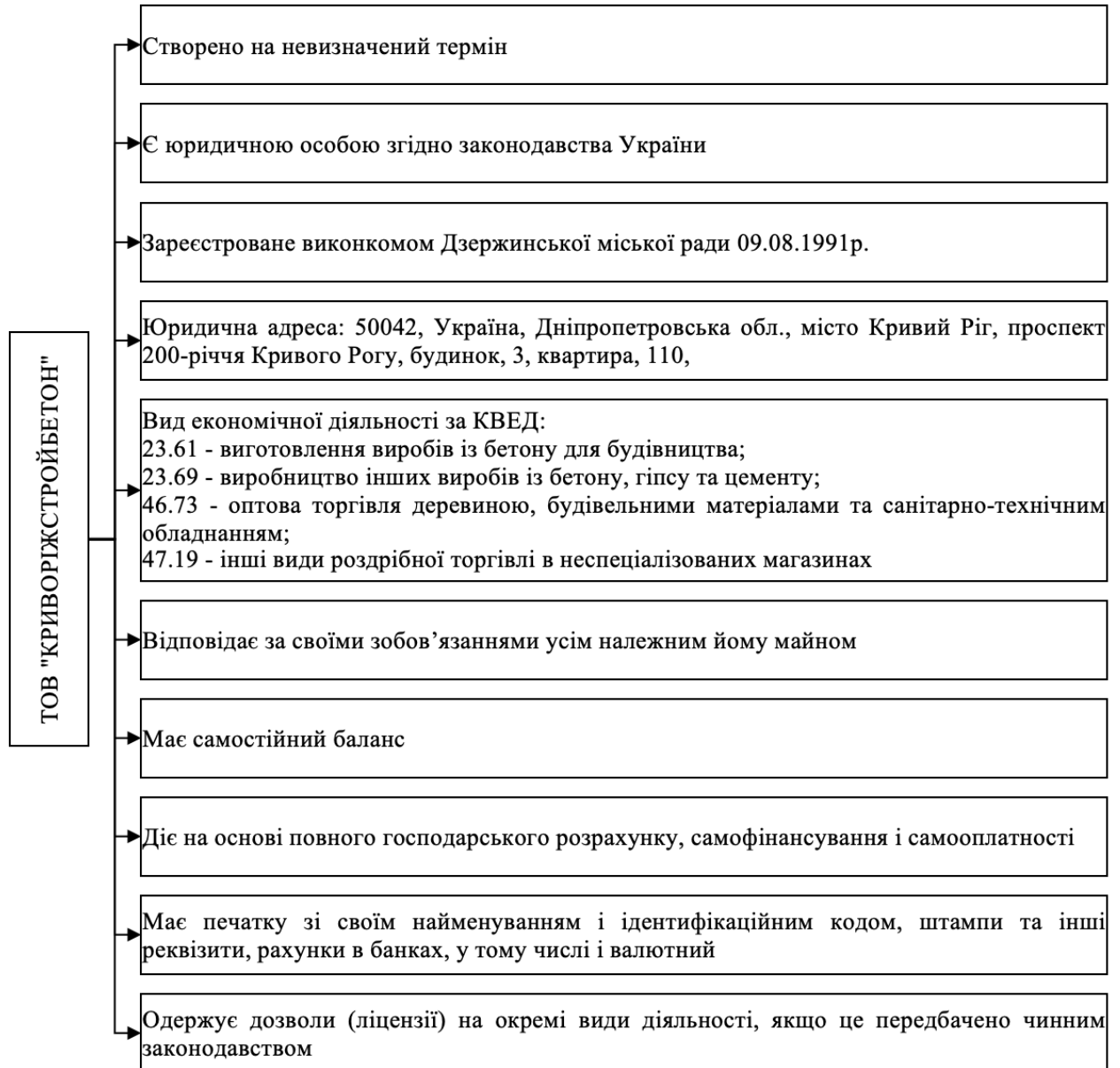

Рис. 2.2 – Основні риси діяльності ТОВ «КРСБ»

Керівником підприємства станом на дату написання дипломної кваліфікаційної бакалаврської роботи є Ромах Руслана Василівна, а кінцевим бенефіціарним власником – Гільченко Наталія Олександрівна.

Для забезпечення діяльності ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» за рахунок вкладів учасників компанії сформовано статутний капітал у розмірі 10 000,00 грн. (десять тисяч гривень, 00 коп.). Статутний капітал поділено на 100 (сто) часток. Одна частка становить 100,00 (сто гривень, 00 коп.) і відповідає одному голосу при голосуванні. Вкладом учасників ТОВ можуть бути будівлі, споруди, обладнання, автомобілі та інші. У разі несплати учасником у встановлений строк своєї частки до Статутного капіталу штрафні санкції до нього застосовуватися не будуть.

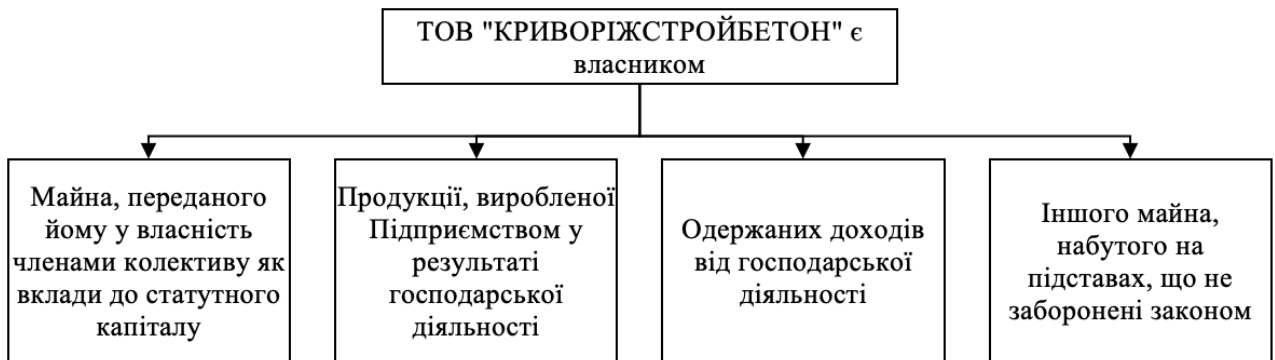

Рис. 2.3 – Об’єкти власності ТОВ «КРСБ»

Статутний капітал товариства може бути збільшений за рахунок:

- прибутку, отриманого товариством від ведення господарської діяльності.
- вступних внесків нових учасників.
- інших способів, дозволених законодавством.
- додаткових внесків учасників, у разі необхідності.

Якщо вкладом учасника є не грошові кошти, його грошова оцінка визначається:

- за домовленістю учасників ТОВ.
- затверджується на загальних зборах учасників ТОВ.

У випадках, відповідно до законодавства, підлягає незалежній експертній оцінці.

Дата та номер запису в ЄДРПОУ: 15.07.2014; 12271020000015949. ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» набуває прав юридичної особи з дня його державної реєстрації.

Діяльність компанії здійснюється згідно до законодавчих норм України та регулюється нормами господарського, адміністративного та податкового законодавства.

ЗЕД також є складовою частиною діяльності Товариства і здійснюється ним самостійно.

Для здійснення ЗЕД ТОВ має право в межах встановлених законодавством України:

у встановленому порядку виступати, як учасник зовнішньоекономічних відносин;
здійснювати різного роду угоди та інші юридичні акти з іноземними юридичними та фізичними особами у т.ч., купівлі-продажу, обміну, поставки, підряду, оренди, позики, перевезення, страхування, доручення, комісії, схову, спільної діяльності, кредитні, вексельні та інші,
приймати участь у торгах, конкурсах, надавати гарантії, набувати і надавати права на охоронні документи і їх застосування та укладати інші угоди відповідно до законодавства України;
у відповідності з встановленим порядком проводити експортно-імпортні, бартерні, лізингові, реекспортні інші операції безпосередньо; створювати спільні підприємства з іноземними юридичними та фізичними особами на території України та за кордоном;
будувати, набувати, брати і здавати у найом за кордоном необхідне для здійснення своєї діяльності різного роду рухоме та нерухоме майно;
приймати участь у міжнародних спортивних змаганнях та культурних заходах;
займатися міжнародною рекламною та маркетинговою діяльністю; одержувати кредити в іноземній валюті;
одержувати матеріальну допомогу від своїх іноземних партнерів;
у встановленому порядку відкривати свої валютні рахунки в банках;
здійснювати ділові контакти, зв'язуватися у встановленому порядку з запитань, пов'язаних з діяльністю ТОВ з іноземними установами, організаціями і підприємствами та їх представниками, а також з іноземними громадянами;
відряджати за кордон спеціалістів;
засновувати філії, представництва, створювати дочірні підприємства, а також приймати участь у різного роду іноземних і міжнародних організаціях і об'єднаннях;
здійснювати інші права, які надаються законодавством України.

Рис. 2.4 – Права ТОВ «КРСБ» стосовно ЗЕД

Облікова політика підприємства ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» визначає основні принципи бухгалтерського обліку, методи оцінки активів і зобов'язань та порядок складання фінансової звітності. Основними принципами облікової політики є:

- принцип безперервності діяльності;
- принцип обачності;
- превалювання сутності над формою;

- нарахування та відповідності витрат та доходів.

Облікова політика підприємства ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» задокументована та регламентована відповідно до вимог чинного законодавства України та її внутрішніх положень. Аналіз відповідності облікової політики чинному законодавству України свідчить, що досліджуване підприємство ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» дотримується всіх нормативно-правових вимог, але в окремих аспектах обліку і оподаткування ДДЗ є можливості для вдосконалення. Нижче наведена структура власності ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» станом на 05.05.2024 (рис 2.5.)

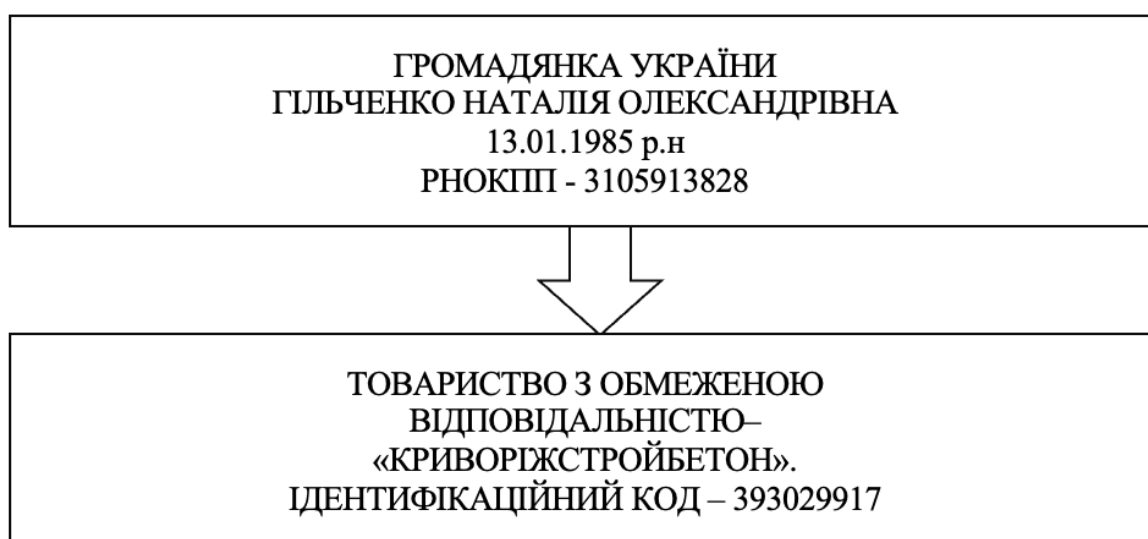

Рис 2.5 – Структура власності ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» станом на 05.05.2024

Контроль за фінансовою діяльністю Товариства здійснюють:

- Державні податкові інспекції.
- Інші державні органи в рамках їх повноважень.
- Ревізійні органи Товариства.
- Аудиторські організації.

Під час проведення перевірок важливо не порушувати нормальний режим роботи ТОВ.

До складу майна ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» належать:

- основні фонди та оборотні кошти.
- інші цінності, які відображаються в її самостійному балансі.

Майно, згідно з чинним законодавством, може перебувати у власності або повного господарського відання Товариства, а також в оперативному управлінні або оперативному користуванні.

Джерелами формування майна ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» є (рис. 2.6):

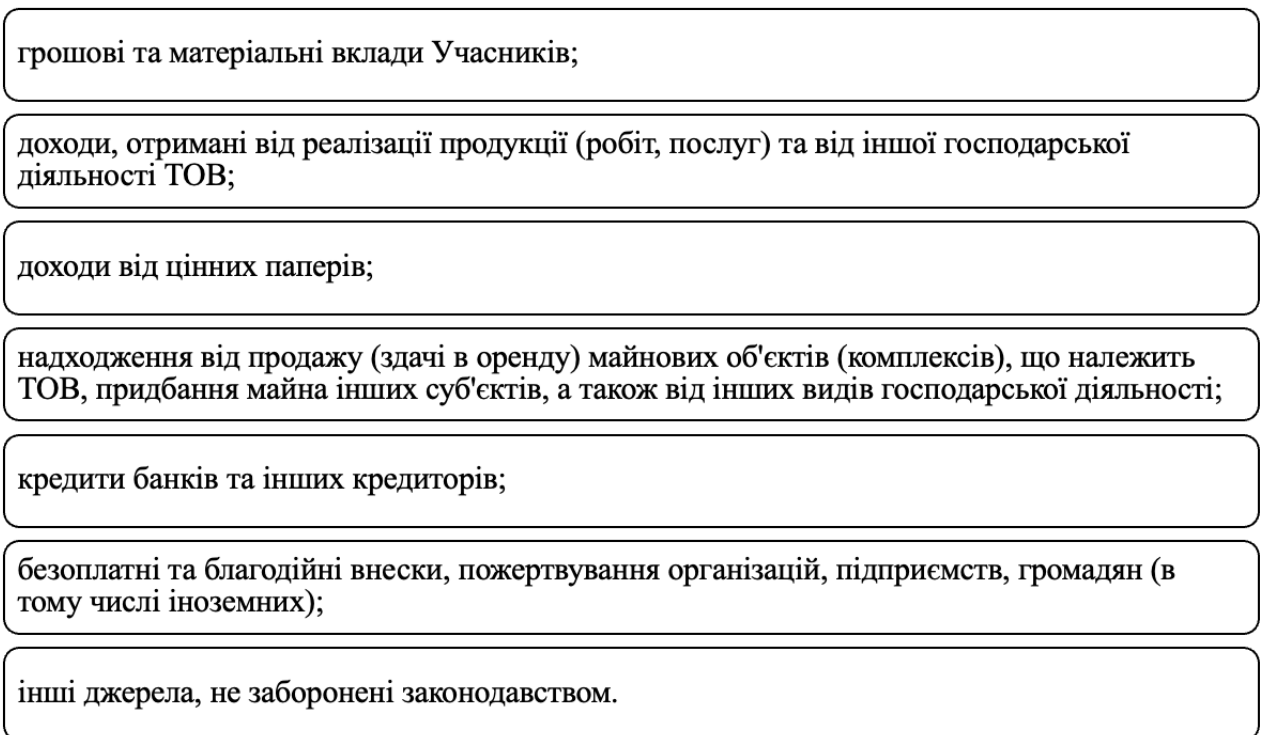

Рис. 2.6 – Джерела майна ТОВ «КРСБ»

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» ґрунтується на:

- переліку документів, які використовуються для первинного обліку господарських операцій.
- переліку облікових регістрів, необхідних для накопичення та систематизації інформації.

Ці документи та регістри є невід'ємною частиною системи бухгалтерського обліку.

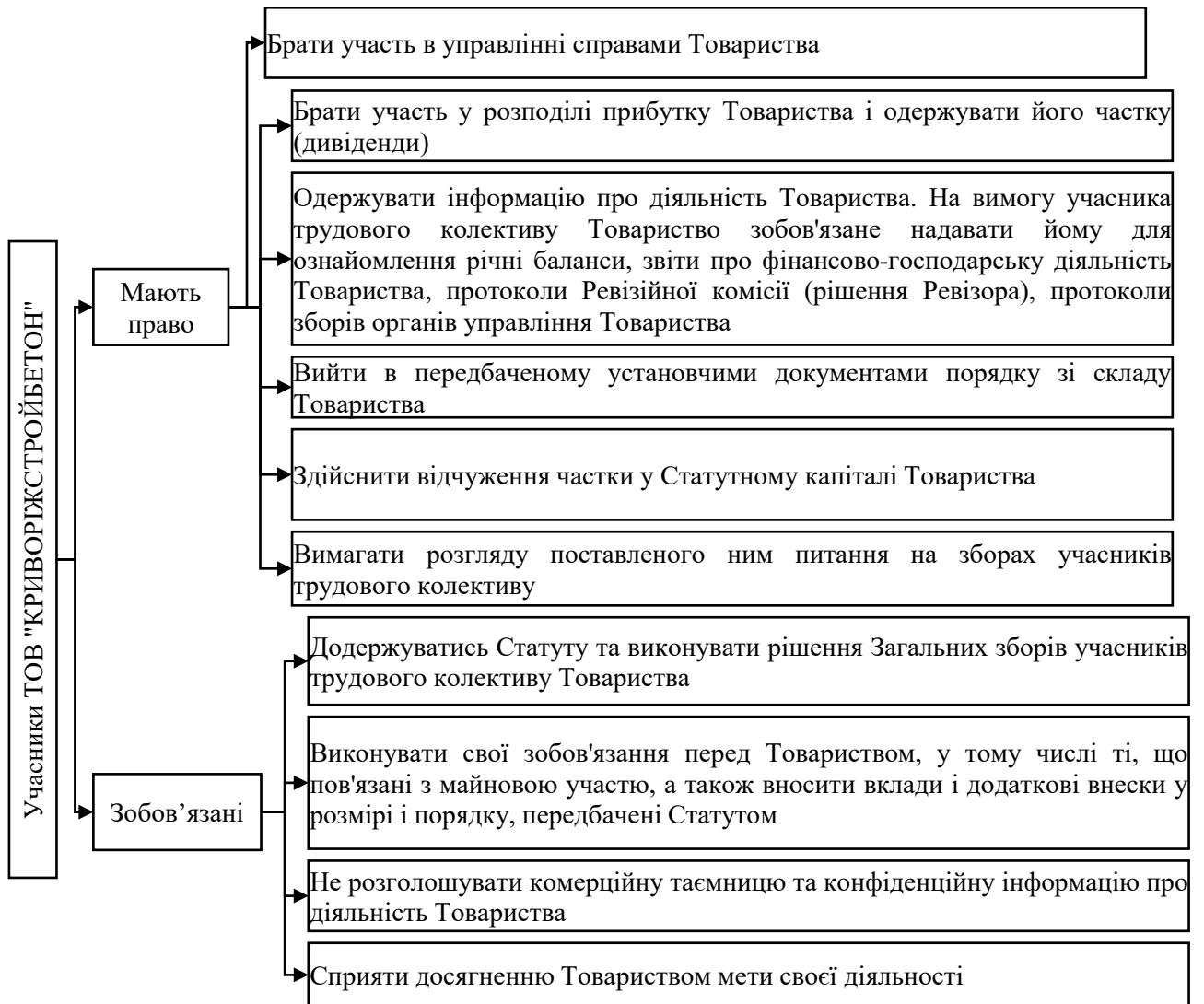

Рис. 2.7 – Права та зобов'язання учасників ТОВ «КРСБ»

Щоб провести аналіз фінансових показників за результатами, обчислимо абсолютне та відсоткове відхилення для кожного показника за 2021-2023 роки.

Таблиця 2.1 – Аналіз економічних показників компанії за 2021-2023 роки

Найменування показника	Одиниця вимірювання	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення (+; -)		Відносне відхилення, %	
					2022р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.	2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
Основні засоби	тис. грн	10 334,00	8 984,00	8 985,00	-1 350,00	1,00	-13,06	0,01
Виробничі запаси	грн	9 955,00	12 040,00	7 443,00	2 085,00	-4 597,00	20,94	-38,18
Незавершене виробництво	тис. грн	-	-	-	0	0	0	0
Готова продукція	тис. грн	24 640,00	22 771,00	19 316,00	-1 869,00	-3 455,00	-7,58	-15,17
Довгострокова дебіторська заборгованість	тис. грн	75,00	75,00	75,00	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за товари роботи послуги	особи	5 248,00	3 794,00	5 379,00	-1454,00	1 585,00	-27,70	41,77
Дебіторська заборгованість з розрахунками з бюджетом	тис. грн	203,00	318,00	171,00	115,00	-147,00	56,65	-46,22
Інша поточна дебіторська заборгованість	тис. грн	100,00	81,00	65,00	-19,00	-16,00	-19	-19,75
Гроші та їх еквіваленти	тис. грн	129,00	44,00	63,00	-85,00	-19,00	-65,89	43,18
Рахунки в банках	тис. грн	129,00	44,00	63,00	-85,00	-19,00	-65,89	43,18
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	тис. грн	-8 250,00	-8 545,00	-5 622,00	-295,00	2 923,00	-203,57	165,79
Поточна кредиторська заборгованість за товари роботи послуги рядок 1615	тис. грн	18 635,00	13 932,00	9 503,00	-4 703,00	-4 429,00	-25,23	-31,79
Розрахунками з бюджетом	тис. грн	795,00	3 095,00	1 222,00	2 300,00	-1 873,00	289,30	-60,51
розрахунками зі страхування	тис. грн	350,00	1 557,00	131,00	1 207,00	-1 426,00	344,85	-91,58
розрахунками з оплати праці	тис. грн	1 314,00	3 424,00	478,00	2 110	-2 946,00	160,57	-86,03
Інші поточні зобов'язання	тис. грн	4 638,00	6 103,00	6 773,00	1 465,00	670,00	31,85	10,97
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн	70 692,00	48 937,00	71 660,00	-21 755,00	22 723,00	-30,77	46,43
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	57 301,00	38 399,00	55 393,00	-18 902,00	16 994,00	-32,98	44,25
Валовий прибуток	тис. грн	13 391,00	10 538,00	16 267,00	-2 853,00	5 729,00	-21,30	54,36
Адміністративні витрати	тис. грн	6 024,00	5 354,00	6 113,00	-670,00	759,00	-11,12	14,17
Витрати на збут	тис. грн	5 335,00	3 478,00	2 248,00	-1 857,00	-1 230,00	-34,80	-35,36
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	тис. грн	893,00	-103,00	3 865,00	-996	3 968,43	-111,53	-3852,43
Фінансові витрати	тис. грн	125,00	165,00	192,00	40,00	27,00	32	16,36
Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн	870,00	-255,00	3 583,00	-1125	3 838,00	-125,86	1305,1

Для аналізу таблиці та висновків, давайте розглянемо кожен показник та його динаміку за період 2021-2023 роки.

Основні засоби:

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -1 350,00 тис. грн, 2023 від 2022-1,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -13,06%, 2023 від 2022 - 0,01%

Основні засоби зменшилися в 2022 році на 13,06%, а в 2023 році залишилися майже на тому ж рівні.

Виробничі запаси:

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 - 2 085,00 грн, 2023 від 2022 – -4 597,00 грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 20,94%, 2023 від 2022 – -38,18%

Виробничі запаси значно зросли в 2022 році, але в 2023 році відбулося значне зниження.

Готова продукція:

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -1 869,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -3 455,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 -7,58%, 2023 від 2022 – -15,17%

Готова продукція зменшується протягом всього періоду.

ДДЗ - показник стабільний, без змін.

Дебіторська заборгованість за товари роботи послуги:

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -1 454,00 особи, 2023 від 2022 – 1 585,00 особи

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -27,70%, 2023 від 2022 – 41,77%.

Показник зменшився в 2022 році, але знову збільшився в 2023 році.

Дебіторська заборгованість з розрахунками з бюджетом

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – 115,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -147,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 56,65%, 2023 від 2022 – -46,22%.

Значне збільшення в 2022 році та зменшення в 2023 році.

Інша поточна ДЗ:

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -19,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -16,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -19%, 2023 від 2022 – -19,75%.

Показник зменшується протягом двох років.

Гроші та їх еквіваленти

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -85,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -19,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -65,89%, 2023 від 2022 – 43,18%

Значне зниження в 2022 році з частковим відновленням в 2023 році.

Нерозподілений прибуток

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -295,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 2 923,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -203,57%, 2023 від 2022 – 165,79%.

Збитки зросли в 2022 році, але значно зменшилися в 2023 році.

Поточна кредиторська заборгованість за товари роботи послуги

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -4 703,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -4 429,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -25,23%, 2023 від 2022 – -31,79%.

Значне зменшення протягом всього періоду.

Розрахунками з бюджетом

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – 2 300,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 1 873,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 289,30%, 2023 від 2022 – -60,51%

Значне зростання в 2022 році та значне зменшення в 2023 році.

Розрахунками зі страхування

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – 1 207,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -1 426,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 344,85%, 2023 від 2022 – -91,58%.

Значне зростання в 2022 році та значне зменшення в 2023 році.

Розрахунками з оплати праці

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – 2 110,00 тис. грн, 2023 від 2022 – -2 946,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 160,57%, 2023 від 2022 – -86,03%

Значне зростання в 2022 році та значне зменшення в 2023 році.

Інші поточні зобов'язання

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – 1 465,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 670,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 31,85%, 2023 від 2022 – 10,97%.

Зростання протягом двох років.

ЧДРП

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 -21 755,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 22 723,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -30,77%, 2023 від 2022 – 46,43%

Значне зменшення в 2022 році з подальшим значним збільшенням в 2023 році.

СРП

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -18 902,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 16 994,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -32,98%, 2023 від 2022 – 44,25%

Значне зменшення в 2022 році з подальшим значним збільшенням в 2023 році.

Валовий прибуток

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -2 853,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 5 729,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -21,30%, 2023 від 2022 - 54,36%

Зменшення в 2022 році та значне збільшення в 2023 році.

Адміністративні витрати

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -670,00 тис. грн, 2023 від 2022 – 759,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -11,12%, 2023 від 2022 – 14,17%
Зменшення в 2022 році та збільшення в 2023 році.

Витрати на збут

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -1 857,00 тис. грн, 2023 від 2022 –
-1 230,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 -34,80%, 2023 від 2022 – -35,36%

Значне зменшення протягом двох років.

ФРОД

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -996 тис. грн, 2023 від 2022 –
3 968,43 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -111,53%, 2023 від 2022 – -3852,43%

Значне зниження в 2022 році та значне збільшення в 2023 році.

Фінансові витрати

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – 40,00 тис. грн, 2023 від 2022 –
27,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – 32%, 2023 від 2022 – 16,36%

Невелике збільшення протягом двох років.

ФРДО

Абсолютне відхилення 2022 від 2021 – -1 125 тис. грн, 2023 від 2022 –
3 838,00 тис. грн

Відносне відхилення 2022 від 2021 – -125,86%, 2023 від 2022 – 1305,1%

Значне зниження в 2022 році та значне збільшення в 2023 році.

Основні засоби та готова продукція поступово зменшуються.

Дебіторська та кредиторська заборгованості змінюються, але в цілому зменшуються, що може свідчити про покращення управління боргами.

Показники валового прибутку та фінансового результату до оподаткування суттєво покращилися в 2023 році після падіння в 2022 році.

Витрати на збут та адміністративні витрати зменшилися в 2022 році, але адміністративні витрати зросли в 2023 році.

Нерозподілений прибуток та операційні витрати свідчать про нестабільність.

Ці показники вказують на те, що компанія переживала складний період у 2022 році, але показала значне покращення в 2023 році, що може свідчити про ефективні заходи щодо стабілізації фінансового стану.

2.2 Бухгалтерський облік довгострокової дебіторської заборгованості на підприємстві

Згідно з визначенням, яке дає П(С)БО 10, БДЗ – це та частина поточної ДЗ, щодо якої:

- існує впевненість, що вона не буде погашена боржником.
- минув строк позовної давності.

Іншими словами, це ДЗ, яку з високою ймовірністю неможливо буде стягнути.

Достатньо виконання однієї із двох умов для того, щоб довгострокова дебіторська заборгованість була визнана безнадійною. Типовим прикладом, коли ми можемо бути абсолютно впевнені, що є безнадійною – це наявність інформації про ліквідацію або банкрутство боржника. Наприклад, повідомлення про призупинення діяльності підприємства у Єдиному Державному Реєстрі. Рішення про визнання заборгованості безнадійною має бути оформлене наказом керівника про списання безнадійної заборгованості. Після цього працівник бухгалтерії складає первинний документ на списання "безнадійної заборгованості" у вигляді бухгалтерської довідки та відображає наслідки цієї операції на рахунках бухгалтерського обліку.[35]

Саме даний вид ДДЗП представляється у даній кваліфікаційній роботі на досліджуваному підприємстві ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» періодом 2021 року.

Досліджуваним підприємством ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» було затверджено ДДЗ ТОВ «БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4».

Повне найменування юридичної особи (станом на 08.06.2024)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4
Скорочена назва	ТОВ "БУ АГЛОБУД-4"
Статус юридичної особи (станом на 08.06.2024)	❗ В стані припинення
Код ЄДРПОУ	35928377
Дата реєстрації	20.05.2008 (16 років)

Рис 2.8 – Актуальні дані щодо підприємства ТОВ «БУДІВЕЛЬНЕ
УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4»

Документами, що підтверджують наявність ДДЗ даному підприємству є:

- товаро-транспортна накладна (див. дод Ж);
- акт надання послуг, який підтверджує надання товару підприємству ТОВ «БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4». (див. дод Г);
- акт інвентаризації ДЗ, строк позовної давності якої минув і яка планується до списання (див. дод Д);
- акт звірки взаєморозрахунків між ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» та ТОВ «БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4» (див. дод З);
- динаміка заборгованості підприємства станом на 31.12.2020 (див. дод В);

Згідно умов Договору поставки №27/09-2017 від 03 лютого 2021 року, Постачальник, яким являється ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН», зобов'язувався поставити та передати у власність Покупця (ТОВ «БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4») бетонну суміш згідно замовлення Покупця. Марка та кількість бетонної суміші відзначались в видаткових накладних (див. дод Е) та товаро-транспортних накладних. (див. дод. Ж)

Згідно Договору поставки №27/09-2017 від 03 вересня 2021 оплата за Продукцію з поставкою здійснюється за умови 75% передплати виставленого рахунку і 25% за фактом постачання на протязі 10 календарних днів. Поставка продукції проведена без передплати за гарантійним листом, яким ТОВ «БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4» зобов'язувався провести оплату протягом від 3 до 10 днів з моменту постачання продукції. Оскільки це

підприємство завжди оплачувало поточні рахунки, адміністрація ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» прийняла рішення на відпуск продукції.

Коли заборгованість визнається сумнівною, компанія або підприємство повинно створити РСБ в БО шляхом здійснення записів за такими бухгалтерськими проводками: Дт 944 та Кт 38. Вартість цього резерву відображається в балансі за чистою реалізаційною вартістю. Це означає, що з балансової вартості боргу вираховується певна сума, яка й становить величину резерву.

Рахунок 18 використовується для обліку всіх видів ДЗ та необоротних активів, які не пов'язані з поточною діяльністю підприємства та не будуть реалізовані протягом найближчого року. Характеристика 18 рахунку унаочнена на рис. 2.9.

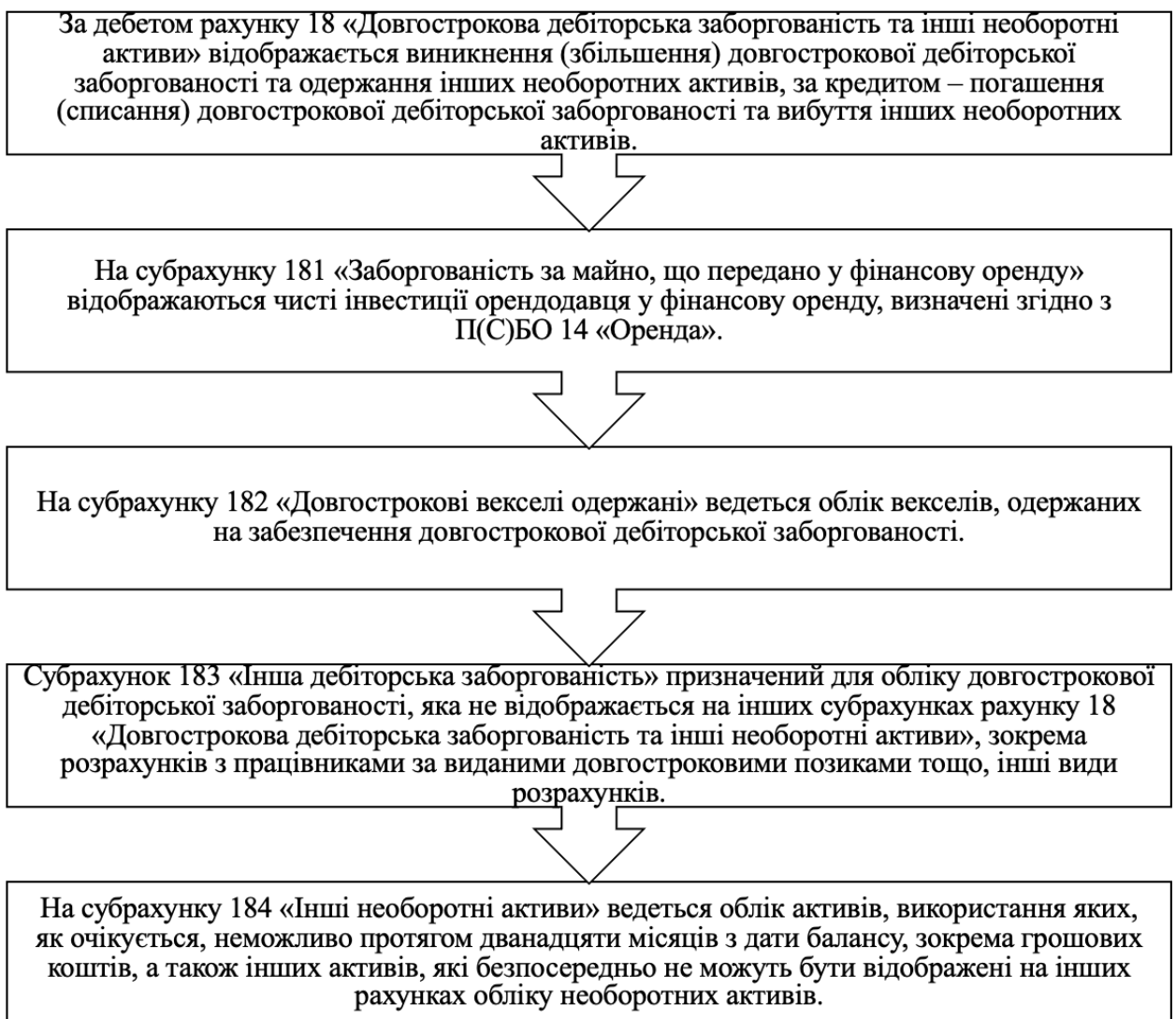

Рис. 2.9 – Характеристика рахунку 18

Розглянемо ситуації з обліку ДДЗ на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН».

Розглянемо облік заборгованості за майно, що передано у фінансову оренду. Типову кореспонденцію рахунків надано в табл.

Таблиця 2.2 - Кореспонденція рахунків з обліку заборгованості за майно, передане у фінансову оренду

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Передано основні засоби у фінансову оренду на кілька років	181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	120000,00
2	Заборгованість за перший рік віднесена до поточної заборгованості	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»	45000,00
3	Надійшли на поточний рахунок кошти в погашення заборгованості	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	45000,00

Розглянемо облік одержаних довгострокових векселів.

Таблиця 2.3 - Кореспонденція рахунків з обліку одержаних довгострокових векселів

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Відображено одержаний довгостроковий вексель	182 «Довгострокові векселі одержані»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	20000,00
2	Надійшли на розрахунковий рахунок кошти в погашення векселя	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	182 «Довгострокові векселі одержані»	20000,00

Підприємство має заборгованість 250000грн, яку погашатиме так:

- 1-й рік – 50000 грн;
- 2-й рік – 100000 тис. грн;
- 3-й рік – 100000 тис. грн.

Ставка дисконтування – 14% річних.

Рахуємо теперішню (поточну) вартість заборгованості:

$$50000/(1+0,14)+100000/(1+0,14)^2+100000/(1+0,14)^3=188303,55\text{грн.}$$

Теперішня вартість 250000 грн при такій схемі погашення виходить рівною 188303,55 грн.

Різниця між первісною та теперішньою вартістю ДДЗ за ним: 61696,45 грн (=250000–188303,55). Для позикодавця це премія, а для позикоотримувача – дисконт. Розрахунок амортизації дисконту/премії наведений у таблиці нижче.

Таблиця 2.4 - Розрахунок амортизації дисконту/премії по заборгованості

Рік	Повернення позики	Облікова вартість на початок періоду	Ставка дисконтування (ефективна ставка відсотку)	Амортизація дисконту/премії (=гр. 3× гр. 4)	Облікова вартість заборгованості на кінець періоду (=гр. 3 + гр.5 – гр. 2)
1	2	3	4	5	6
1	50000	188303,55	0,14	26362,50	164666,05
2	100000	164666,05	0,14	23053,25	87719,30
3	100000	87719,30	0,14	12280,70	0,00
Всього	250000	×	×	61696,45	×

Бухгалтерські проведення наведені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Проводки з обліку дисконтування ДДЗ

Господарська операція	Кореспонденція рахунків		Сума
	Дт	Кт	
надання/отримання позики	183	311	250000,00
відображена різниця між первісною та теперішньою вартістю заборгованості (премія/дисконт)	952	183	61696,45
списання витрат/доходів на результат фінансових операцій	792	952	61696,45
Кінець 1 року			
нарахування амортизації різниці (премії/дисконту)	183	733	26362,50
переведення заборгованості з довгострокової у поточну	377	183	50000,00
погашення заборгованості	311	377	50000,00
списання витрат/доходів на результат фінансових операцій	733	792	26362,50
Кінець 2 року			
нарахування амортизації різниці (премії/дисконту)	183	733	23053,25
переведення заборгованості з довгострокової у поточну	377	183	100000,00
погашення заборгованості	311	377	100000,00
списання витрат/доходів на результат фінансових операцій	733	792	23053,25

Кінець 3 року			
нарахування амортизації різниці (премії/дисконту)	183	733	12280,70
переведення заборгованості з довгострокової у поточну	377	183	100000,00
погашення заборгованості	311	377	100000,00
списання витрат/доходів на результат фінансових операцій	733	792	12280,70

БДЗ - це не просто сумнівна, а та, щодо якої абсолютно очевидно, що вона не буде повернена. Це може бути пов'язано з різними обставинами, наприклад, з банкрутством боржника, його зникненням, або ж з пропуском строку позовної давності, який за загальним правилом становить 3 роки.

Після списання БДЗ не зникає безслідно. Протягом трьох років вона зберігається на позабалансовому субрахунку 071 під назвою «Списана ДЗ». Це робиться на випадок, якщо боржник раптом вирішить повернути борг.

Важливо зазначити, хоча вимоги НП(С)БО 10 щодо обліку БДЗ здаються простими, у податковому обліку все набагато складніше. Це пов'язано з тим, що (рис. 2.10):

платникам податку на прибуток, що є високодохідниками, потрібно здійснити коригування на основі п. 139.2 ПК. У них на зменшення фінансового результату відноситься тільки та безнадійна заборгованість, яка відповідає вимогам пп. 14.1.11 ПК, серед яких і спливу строків позовної давності (пп. «а» пп. 14.1.11 ПК). Зверніть увагу, що на період дії COVID-карантину перебіг строків позовної давності був призупинений (п. 12 Прикінцевих та перехідних положень ЦК). Тобто, відлік строку позовної давності мав би розпочатися з 01.07.2023, але в силу пункту 19 Прикінцевих положень ЦК, у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.0.2022 № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX, перебіг позовної давності, визначений ЦК, зупиняється на строк дії такого стану;

податківці на свій розсуд визначають дату для визнання дебіторської заборгованості безнадійною. Так, у постанові від 25.11.2022, у справі № 280/4558/18 (адміністративне провадження № К/9901/462/20) Верховний Суд вказав, що платник податків правильно визначив дебіторську заборгованість контрагента, майно якого знаходиться на тимчасово окупованій території України безнадійною не у 2014 році, а у 2017, коли стягнення заборгованості стало неможливим у зв'язку з обставиною непереборної сили, що підтверджено відповідним сертифікатом ТПП.

Рис. 2.10 – Умови оподаткування БДЗ

Розглянемо основні проведення з такої заборгованості.

Табл. 2.6 - Бухгалтерський облік БДЗ

№	Зміст операції	Дт	Кт	Сума
Списання товарної дебіторської заборгованості				
1	Попередня оплата за товар перерахована продавцю	371	311	60000
2	Визнаний податковий кредит з ПДВ	644.2	644.1	10000
		641	644.2	10000
3	Списано безнадійну заборгованість	944	371	60000
4	Відкориговано податковий кредит методом «червоне сторно»	[641]	[644]	-10000
5	Віднесено списану заборгованість на позабалансовий субрахунок для 3-річного контролю	071		60000
6	Витрати на списання безнадійної товарної дебіторської заборгованості віднесено на фінансовий результат	791	944	60000
Списання грошової дебіторської заборгованості понад резерв				
1	Списано безнадійну заборгованість у разі відсутності резерву сумнівних боргів	944	361	60000
2	Віднесено списану заборгованість на позабалансовий субрахунок для 3-річного контролю	071		60000
3	Витрати на списання безнадійної грошової дебіторської заборгованості віднесено на фінансовий результат	791	944	60000
Списання грошової дебіторської заборгованості в межах резерву				
1	Списано безнадійну заборгованість за наявності резерву сумнівних боргів	38	361	60000
2	Віднесено списану заборгованість на позабалансовий субрахунок для 3-річного контролю	071		60000

Таким чином, розглянуто первинні документи ДДЗ та бухгалтерський облік ДДЗ.

2.3 Проблемні аспекти обліку та оподаткування, довгострокової дебіторської заборгованості та можливі шляхи їх вирішення

У першому розділі дипломної кваліфікаційної роботи було наведено визначення щодо довгострокової дебіторської заборгованості підприємства та її оподаткування та їхній вплив на фінансовий стан підприємства. На прикладі досліджуваного підприємства ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» можна сказати, що довгострокова дебіторська заборгованість має не тільки багато переваг, але й багато суттєвих недоліків та проблем, які негативно впливають на можливість удосконалення фінансового стану підприємства. Хоча питанням проблематики впливу довгострокової дебіторської заборгованості на стан підприємства виділено багато научних статей та робіт, але одностайного плану вирішення ще немає, і багато економічних науковців розходяться у думці.

Важливим фактором, що впливає на зростання дебіторської заборгованості, є політика компанії щодо розрахунків з клієнтами, наприклад:

- невраховані ризики;
- погано прописані умови надання кредиту на товари;
- відсутність знижок при достроковій оплаті рахунків клієнтами;
- інші ризики.

Ці фактори призводять до стрімкого зростання дебіторської заборгованості або перетворення такий вид дебіторської заборгованості на безнадійну[34].

Затримка з оплатою боргів може мати негативні наслідки:

Платіжна криза: Несвоєчасне погашення боргів може призвести до ланцюгової реакції, коли одне підприємство не може розрахуватися з іншим, що, в свою чергу, тягне за собою проблеми з платоспроможністю у інших ланках ланцюжка.

Зростання попиту на короткострокові кредити: Коли підприємства не можуть розрахуватися з постачальниками за торговими кредитами, їм

доводиться шукати альтернативні джерела фінансування, наприклад, короткострокові кредити. Це призводить до зростання попиту на такі кредити.

Скорочення пропозиції короткострокових кредитів: Зростання попиту на короткострокові кредити може призвести до їх дефіциту на ринку. Це, в свою чергу, може призвести до того, що банки та інші кредитори будуть більш вибірково ставитися до своїх позичальників і жорсткіше встановлювати умови кредитування.

Збільшення вартості короткострокових кредитів: Дефіцит короткострокових кредитів може призвести до зростання їх процентних ставок. Це може зробити короткострокове кредитування більш дорогим для підприємств, що може негативно вплинути на їхню прибутковість.

Щоб погасити свої борги, організації повинні конвертувати високоліквідні активи в готівку, або ж ризикувати банкрутством, що і сталося з підприємством «БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ АГЛОБУД-4», про яке йшла мова у розділі 2.2. Володіючи вищесказаною інформацією, можна зробити висновок, що правильно організоване управління довгостроковою дебіторською заборгованістю сприяє ефективному управлінню обсягом і термінами погашення цієї заборгованості всередині підприємства, а також посилює необхідний контроль за своєчасним здійсненням платежів, щоб уникнути погіршення фінансового стану підприємства. Але якими б не були причини виникнення довгострокової дебіторської заборгованості, уникнути її повністю – неможливо. Як наслідок, підприємство повинно шукати шляхи ефективного управління довгостроковою дебіторською заборгованістю. До них можуть відноситися:

- вдосконалення обліку взаєморозрахунків;
- організація дієвої та ефективної системи внутрішнього контролю;
- тощо.

Ще однією важливою складовою, яка негативно впливає на фінансовий стан підприємства є те, що методологія визначення резерву сумнівних боргів не адаптована до облікової практики компаній.

Також варто наголосити на тому, що заради вдосконалення системи обліку та контролю ДДЗ на підприємстві ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» можна запропонувати наступні рекомендації:

- впровадити комплекс заходів щодо можливості для збільшення кількості покупців та замовників компанії з метою зменшення ризику несплати боргів;
- постійно проводити моніторинг потенційних дебіторів (оцінка фінансового стану підприємства, його платоспроможності, репутації на ринку, іміджу тощо).
- створити РСБ та прописати порядок його визначення в обліковій політиці товариства.
- своєчасно перевіряти правильність співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованостями на підприємстві.

Велике перевищення над кредиторською заборгованістю є загрозою фінансовій стабільності товариства та зумовлює необхідність залучення додаткових джерел фінансування (рис. 2.10):

грошові та матеріальні вклади Учасників;
доходи, отримані від реалізації продукції (робіт, послуг) та від іншої господарської діяльності ТОВ;
доходи від цінних паперів;
надходження від продажу (здачі в оренду) майнових об'єктів (комплексів), що належить ТОВ, придбання майна інших суб'єктів, а також від інших видів господарської діяльності;
кредити банків та інших кредиторів;
безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств, громадян (в тому числі іноземних);
інші джерела, не заборонені законодавством.

Рис. 2.10 – Додаткові джерела фінансування

Правильно організований відділ контролю за ДДЗ повинен мати таку систему бухгалтерського обліку, яка в достатній мірі буде відображати і характеризувати всю діяльність товариства.

Оподаткування довгострокової дебіторської заборгованості на кризовому підприємстві в Україні є важливим аспектом, який впливає на фінансове здоров'я компанії. У контексті економічних труднощів підприємства слід враховувати декілька ключових моментів. Доходи та витрати визнаються за методом нарахування - це означає, що доходи від реалізації товарів (робіт, послуг) визнаються у момент їх відвантаження (виконання) незалежно від надходження коштів. ПДВ нараховується на дату першої події (відвантаження товарів/послуг або отримання передоплати). При виникненні дебіторської заборгованості за реалізованими товарами, нарахування ПДВ не змінюється. Оскільки на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» резервів не було створено, то списання заборгованості впливає на фінансовий результат до оподаткування, але не коригує сплату податку на прибуток.

Залучення фахівців для розробки оптимальних стратегій управління боргами та взаємодії з податковими органами може значно покращити фінансове становище підприємства.

Таким чином, правильне управління та облік ДДЗ, зокрема на кризових підприємствах, є ключовим для мінімізації податкових ризиків і покращення фінансового стану компанії.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах дуже складно підтримувати стабільний фінансовий розвиток підприємств через низку внутрішніх та зовнішніх економічних причин. Одним з найбільш складних і суперечливих питань в українському бухгалтерському обліку є облік ДДЗП, і на даний час Україна стикається зі зростаючою проблемою несплати ДДЗП та переведення її до виду БДЗ, приклад чого і було розглянуто і аналізовано мною у кваліфікаційній бакалаврській роботі. Саме тому вивчення, управління та аналіз ДДЗП є одним з найважливіших елементів. Нехтування ДДЗ призводить до уповільнення платежів, зниження продуктивності та збільшення витрат.

Дослідивши теоретичні аспекти обліку та контролю дебіторської заборгованості та проаналізувавши законодавчо-нормативну базу, можна стверджувати, що виникнення ДЗП є серйозною проблемою, хоча певних межах є нормальною ознакою діяльності підприємства. Створення великої ДДЗП призводить до погіршення платоспроможності компанії, неконтрольованого зростання та систематичного несвоєчасне погашення. Також однією з проблем обліку ДДЗП є те, що методологія визначення резерву сумнівних боргів не адаптована до облікових практик підприємства. Як наслідок, часто отримано недостовірні дані при формуванні резерву сумнівних боргів у балансі.

Під час написання дипломної кваліфікаційної роботи я відкрила для себе різноманітні аспекти класифікації ДДЗ підприємства. Вирішальне значення мають критерії класифікації, фактична процедура обліку групи та окремого об'єкта, а також процедура обліку групи та кожного об'єкта. Розподіл повинен ґрунтуватися на економічних критеріях, і на економічному та цільовому призначенні об'єктів.

Слід зазначити, що метод створення РСБ, як і метод розрахунку коефіцієнта сумнівності, обирається підприємством ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» самостійно і підприємство закріплює їх у наказі про облікову політику (Додаток Б).

Також у дипломній кваліфікаційній роботі було розкрито зміст основних нормативно-правових актів, що регулюють порядок, повноту та відповідність обліку ДДЗ, яка була переведена до виду БДЗ на підприємстві ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН», оскільки знання та розуміння особливостей практики застосування нормативних джерел дозволять приймати правильні та юридично обґрунтовані рішення в компанії щодо обліку та оподаткування ДДЗ товариства.

Через наявність ДДЗ, яка змінила свою класифікацію на безнадійну, ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» перебуває в кризовій ситуації, але попри це, перевірка підприємства свідчить про те, що воно в цілому відповідає вимогам чинного законодавства у цій сфері та ведеться із застосуванням типових форм первинної облікової документації первинного, бухгалтерського та зведеного БО на підприємстві.

З метою вирішення виявлених проблем та покращення організації й контролю ДДЗ на ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН», а також для подальшого вдосконалення роботи в цій сфері, запропоновано впровадити на підприємстві спеціальну систему контролю ДДЗ.

Ця система дозволить:

- ефективно управляти поточною ДЗ, не допускаючи її перетворення в інші види ДЗ, які негативно впливають на фінансовий стан компанії.
- підвищити загальну ефективність організації та контролю ДДЗ.
- усунути недоліки, що були виявлені раніше.

Впровадження системи контролю ДДЗ матиме ряд переваг для ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН», зокрема:

- покращення ліквідності завдяки більш швидкому погашенню дебіторської заборгованості.
- зниження ризиків неплатежів.
- підвищення прозорості управління ДДЗ.
- покращення прийняття управлінських рішень щодо ДЗ.

Ще один спосіб покращити облік ДЗ - автоматизувати його, тобто зробити наступне:

- створити базу даних інформації про претензії учасників розрахунків;
- провести звірку взаємних вимог та зобов'язань в електронному вигляді та знайти найбільш раціональні шляхи погашення взаємної заборгованості;
- здійснювати взаєморозрахунки, поступово зменшуючи суму заборгованості;
- вести облік і звітність про взаєморозрахунки [36].

Досліджуване товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «КРИВОРІЖСТРОЙБЕТОН» веде БО, складає і подає статистичну та адміністративну інформацію відповідно до законодавства України.

Проведення повного аналізу ДЗ в системі управління є оптимальним рішенням з кількох причин:

Оцінка поточного стану розрахунків з дебіторами:

Аналіз дозволяє отримати чітке уявлення про те, як йдуть справи з дебіторами, на якій стадії знаходиться процес стягнення платежів, які суми заборгованості є найбільш проблемними.

Виявлення недоліків в управлінні ДЗ:

Завдяки аналізу можна визначити, які помилки допускаються при роботі з дебіторами, чому виникають затримки з оплатою, які фактори впливають на рівень дебіторської заборгованості.

Розробка заходів щодо зменшення або стягнення сумнівної чи простроченої ДЗ:

На основі результатів аналізу можна розробити конкретні заходи, спрямовані на покращення роботи з дебіторами, зменшення ризиків неплатежів та стягнення простроченої заборгованості.

Одним з найнадійніших методів перевірки стану рахунків компанії та ефективності внутрішнього контролю є організація внутрішнього аудиту.

Причиною створення цієї служби є необхідність отримання об'єктивної інформації про реальний стан справ суб'єкта господарювання.

При правильній організації моніторинг довгострокової дебіторської заборгованості не лише виявляє недоліки, але й вчасно їх усуває.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999р. № 237
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: [практичний посібник] / В.М. Костюченко, С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
3. Стоун Д. Бухгалтерський облік і фінансовий аналіз / Д. Стоун, К. Хітчінг; пер. з англ. Ю. О. Огібін; нова редакція. М. : Сирин, 2012. - 302 с.
4. Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева О.Б. Сучасний економічний словник. - 2-е изд. испр. - М.: ИНФРА - М, 1999. - 479 с.
5. Лищенко О. Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О. Г. Лищенко, Г. М. Бескоста
6. // Держава та регіони. – Серія. Економіка та підприємництво. – 2009 – № 1 – С. 114–117.
7. Момот Т. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / Т. Момот // Бізнес інформ. - 2003. - № 11-12. - С. 97-99.
8. Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві / В. Белозерцев // Економіст. – 2009. – № 11. – С. 23–28.
9. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. Г. Кірейцев. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
10. Котляр М.Л. Управління дебіторською заборгованістю як важливий чинник підвищення фінансової стійкості підприємств Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, сер. Економіка -2004- №70. –С.47-49
11. Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP).

12. Міжнародні стандарти фінансової звітності 13 (МСФЗ 13). Оцінка справедливої вартості Документ 929_068, поточна редакція — Прийняття від 01.01.2013 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#n2
13. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 МСФЗ 9). Фінансові інструменти Документ 929_016, поточна редакція — Редакція від 01.01.2012 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
14. Момот Т.В., Безугла В.О., Кадничанський М.В., Тараруєв Ю.О., Чалий І.Г. - 124 с.
15. А.А.Мазаракі Економіка торговельного підприємства. Підручник для вузів / / Під редакцією проф. Ушакової – К.: «Хрещатик», 1999. – 665 с
16. Береза С.Л. Класифікація дебіторської заборгованості :нові підходи //
17. Вісник ЖІТІ. – 2001. - №14. – С.54
18. А. Д. Глушко, Т. В. Лівощко, В. С. Непочатова, Г. Б. Свінарьова. Система контролю дебіторської заборгованості на тор-гівельному підприємстві. Економіка: реалії часу. 2014. Вип. 4 (14). С. 94–98.
19. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. No 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>(дата звернення: 08.10.2022).
20. В.В. Опешко Н. Ризики факторингу та способи їх страхування. Фінансовий ринок України. 2010. № 31 (77). С. 15–18.

21. Волосович С.
Страхування ризиків факторингу. Вісник КНТЕУ. 2012. № 4 (84). С. 24–33.
22. Каракой Т. С.
Правове регулювання факторингу в Україні як специфічної фінансової послуги. Молодий вчений. 2018. № 4 (56). С. 677–680.
23. Скоробогатова В.В // Культура народів Причорномор'я. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59201/21-Skorobogatova.pdf?sequence=2>
24. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 (МСФЗ 13) Документ 929_068, поточна редакція — Прийняття від 01.01.2013 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text
25. Закон України Про захист прав споживачів Поточна редакція — Редакція від 19.11.2022, підстава - 2529-IX // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
26. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>
27. Про порядок здійснення розрахунків у іноземній валюті за експортно-імпортними операціями на умовах відстрочки платежів чи поставок Документ v0139500-94, поточна редакція — Прийняття від 16.06.1994
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0139500-94#Text>
28. Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98#Text>

29. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>(дата звернення: 08.10.2022).

30. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.07.2016, підстава 1411-19 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

31. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV в редакції від 25.06.2016, підстава 1405-19 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

32. Петрук О.М. Історія та іноземний досвід регулювання бухгалтерського обліку / О.М. Петрук // Вісник ЖДТУ. Серія: економіка, управління та адміністрування. – 2005. – № 3 (33). – С. 156–167.

33. Прокопенко Т.Ю. Правова база обліку та аналізу дебіторської заборгованості / Т.Ю. Прокопенко, Є.П. Гнатенко // Молодий вчений. – 2014. – № 10 (13) (1). – С. 119–122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/10/31.pdf>.

34. Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються за рахунок бюджетних коштів: Постанова КМУ від 02.02.2011 № 98 в редакції від 15.06.2016, підстава 371-2016-п // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/98-2011-%D0%BF>

35.

Колеснікова

О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті Податкового кодексу України [Електронний ресурс] / О. М. Колеснікова // Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?Operation=1&iid=772>

36.

Губарик О. М.

Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / О. М. Губарик // Ефективна економіка. – 2010. – Режим доступу до журн. : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=295>.